

LA FEBRÓ

DE FEBRES A FERRERS I A CASTORS

Ramon AMIGÓ i ANGLÈS

Ja fa temps que estàvem convençuts que el nom d'aquesta vileta no venia de febre perquè hagués estat un lloc afectat per una malaltia que provoqués un augment maligne de la temperatura del cos. El paratge és prou sanitós, i ho ha estat sempre, amb boscos pròxims i aigua corrent ben neta perquè el riuet, que ve dels Motllats, quan arriba per allí, encara no ha passat per cap lloc habitat que li hagi aportat gens de brutícia. N'estàvem sobretot d'ençà que l'il·lustre doctor Joan Coromines va fer saber que el nom procedeix de VILLA-FABRORUM (un nom llatí que no diu on l'ha vist escrit), equivalent a "la vileta dels ferrers i fusters". Afegeix que, com que la producció principal d'aquest poble és fer carbó bosquetà "es comprèn -diu- que era lloc excel·lent per proveir-hi ferrers i fargaires". Per justificar el gentillici se serveix de Cal Febrorenc, de la Mussara, "segons la monografia d'aquell poble", l'autor de la qual s'absté d'anomenar però aclareix que "aprovàrem" (entengui's que van aprovar la concessió del VIII Premi Eduard Brossa de la Societat Catalana de Geografia) essent del jurat ell mateix i Josep Iglésies.

I quan els aficionats a aquestes interpretacions de noms ja havíem assumit que aquesta era l'última veritat, si més no atesa la gran solvència de l'autor d'aquestes afirmacions, resulta que encara no havíem arribat al final. Vet aquí una nova demostració de l'enorme complexitat que envolta el misteri de l'origen dels noms propis, tant de lloc com de molts de persona.

Un llibre de Dolors Bramon, doctora en filologia semítica i en història medieval per la Universitat de Barcelona, publicat conjuntament amb la seva filla Rosa Lluch Bramon, i amb el títol *Mots remots. Setze estudis d'història i toponímia catalanes* (CCG edicions, Girona 2002), és dedicat en part a resseguir noms de lloc utilitzats per historiadors i geògrafs musulmans, i a identificar aquells llocs per on transcorrien les rutes dels exèrcits andalusins que, durant els segles X i XI, atacaven terres que ara són catalanes. Però hi ha un capítol breu amb una reflexió que posa en quarantena l'encert del gran etimòleg quant a l'etimologia del nom de la vileta coneguda per la Febró, vora la part superior del riu de Siurana. Troba estrany que VILLA-FABRORUM no hagués evolucionat, com en tants altres casos, cap a la *Ferreria*, *Ferrerries*, que tant es repeteixen per totes les terres catalanes, o altres noms relacionats amb el ferro, com *Ferrera*, *Ferrosa*, *Ferral*, etc. I proposa que l'ètim podria haver estat *fiber*, *-bri*, la paraula llatina equivalent a *castor*.

Admet que costa d'imaginar que hi hagués famílies de castors per la vora del riu de Siurana. Però la sorpresa s'atenua quan se sap que l'autor grec Estrabó, que va viure entre els anys 63 aC i 19 dC, feia constar, a la seva Geografia -tinguda per clàssica-, que "es crien castors en els rius d'Hispania, si bé el castrí que produeixen no és de tan bona qualitat com el del mar Negre".

Dolors Bramon porta a col·locació noms de riuets i llogarrets portuguesos com *Febro(s)*, *Fibros*, *Febras* i *Feveros*, que en el recull toponímic de J.M. Piel es diu que llur etimologia concreta es creu que és impossible de no reconèixer en *febros*, el nom llatí del castor: *fiber*, *-bri*.

Em sembla útil de divulgar el pensament de la doctora Bramon sobre la Febró, més que no pas limitar-me a recomanar la lectura del seu llibre, no perquè no sigui tot ell recomanable i resulti interessant per a tothom, sinó perquè és encaminat sobretot a utilitat dels arabistes i dels estudiosos de l'època que fa de frontera entre l'alta i la baixa edat mitjana, el període de formació històrica del nostre país.

CURIOSES NORMES DE TRANSCRIPCIÓ DE TOPÒNIMS

El 29 de desembre de 2002 es publicaven a *La Vanguardia* les normes per a la grafia de topònims al diari. Aquestes venien motivades pel lògic desconcert de molts lectors, que havien fet notar la diversitat de criteris a l'hora d'escriure'ls, especialment pel que fa a la llengua en què eren expressats.

Sembla molt bé que el diari reguli aquest fet, però no podem evitar de manifestar la nostra perplexitat davant algunes de les normes.

Comencem amb la primera: "Los topónimos de España se escriben en castellano excepto en los territorios bilingües, donde aplicaremos la nomenclatura oficial. Todos los gentilicios y los nombres de las comunidades autónomas se escribirán en castellano, excepto *Catalunya* (siempre en catalán)". Com a corol·lari, s'afegeix: "Las capitales de provincia se escriben en castellano excepto en el caso de Catalunya y Galicia, donde sólo es oficial la denominación catalana o gallega, respectivamente".

Això significa, suposem, que ja podem dir adéu a grafies com *Montsó*. I caldrà dir *Perpignan* o *Le Perthus*? Perquè més endavant es puntualitza: "*Catalunya Nord* i *Països Catalans*, por tratarse de conceptos políticos, se escriben en catalán" (!). Comprendriem el criteri, però no que es justifiqui atribuït a aquestes denominacions caràcter polític.

No s'acaba d'entendre que València, Castelló i Alacant quedin excloses de la regla general d'escriure en català els topònims igual que Bilbao, Biscaia i altres topònims bascos. En canvi, sí que s'adopten *A Coruña* (amb una A totalment prescindible), *Ourense* i restants topònims com *Costa da Morte*.

En el cas basc, sembla que el redactor s'hagués espantat de la reacció dels lectors. De manera, doncs que *Iruña* continuarà fora de la premsa, i *La Vanguardia* haurà contribuït una mica al retardament de la normalització lingüística a Euskadi.

JMAiO